

В.В. Медведчук,

учитель початкових класів Бабанського ліцею Бабанської селищної ради
Уманського району Черкаської області

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦЮ МНОЖЕННЯ

РОЗРОБКА УРОКУ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Тема. Досліджуємо таблицю множення числа 2;
таблицю ділення на 2.

Клас: 2.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Мета уроку:

- **Навчальна:** формувати поняття арифметичних дій множення та ділення; актуалізувати розуміння сутності цих дій, їх взаємозв'язок та переставний закон множення; дослідити складену таблицю множення числа 2, таблицю ділення на 2 та таблицю ділення зі значенням частки — число 2; навчити застосовувати табличні результати під час обчислень та розв'язування практико-орієнтованих задач.

- **Розвивальна:** розвивати логічне мислення, пам'ять, увагу, вміння аналізувати та порівнювати закономірності; формувати навички самостійної роботи та роботи в парах.

- **Виховна:** виховувати патріотизм, почуття солідарності та бажання допомагати (волонтерство); сприяти підтримці ментального здоров'я через психологічні вправи та позитивне налаштування.

Очікувані результати (здобувач освіти):

- Розуміє сутність множення та ділення, їх взаємозв'язок.

- Знає та застосовує переставний закон множення.

- Відтворює таблицю множення числа 2 та відповідні випадки ділення.

- Застосовує табличні результати для знаходження значень виразів та розв'язування життєвих ситуацій (кейсів).

- Вміє пояснити закономірність побудови таблиці (збільшення/зменшення результату на 2).

Формування ключових компетентностей:

- **Уміння вчитися:** здатність приймати навчальну мету; розвиток спостережливості та вміння робити висновки на основі порівняння; навички самоконтролю та оцінювання власних результатів.

- **Комунікативна:** вдосконалення вміння чітко й виразно висловлювати думку; ведення діалогу під час обговорення «волонтерських завдань».

- **Соціальна:** розвиток навичок продуктивної співпраці в парах; формування толерантності та поваги до праці інших (волонтерів, захисників).

- **Здоров'язберігаюча:** дотримання гігієни зору під час роботи з цифровими пристроями; використання технік психологічного розвантаження («Обійми соловейка», рефлексія).

Інформаційна: вміння працювати з підручником та інтерактивними онлайн-платформами (LearningApps).

Обладнання: інтерактивна дошка або планшети/смартфони для виконання онлайн-завдання; підручник з математики авторів Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. для 2 класу, 2025 року видання (с. 117-118); конструктор LEGO «Шість цеглинок», паперові заготовки «долоньки» (жовті та блакитні), малюнок «Рюкзак добрих справ»; відеоматеріал для гімнастики для очей «Проведи птаха».

Хід уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності

1. Організація класу та психологічне налаштування

Учитель:

— Доброго дня, мої маленькі супергерої! Погляньте один на одного, посміхніться. Сьогодні наш урок математики — це наша маленька місія.

Вправа «Обійми соловейка»

— Перед початком давайте наберемося сили. Обійміть себе міцно-міцно за плечі. Відчуйте, як вам тепло і затишно. Подумки скажіть: «Я — молодець, я все зможу, я в безпеці». Глибокий вдих через носик — і видих. Тепер ми готові до великих справ!

2. Вправа «Подорож до волонтерського центру»

Учитель:

— Сьогодні ми вирушаємо у віртуальну подорож до «Центру добрих справ». Знаєте, хто такі волонтери?

(Відповіді дітей).

Це люди, які допомагають іншим, діляться тим, що мають. Сьогодні ми теж станемо математичними волонтерами.

— Нам потрібно зібрати пакунки допомоги, розрахувати продукти та правильно поділити ресурси. А допомагати нам буде число-магістр — Число 2. Чому саме воно? Бо багато речей у світі існують парами: очі, руки, крила птаха, друзі, що тримаються за руки.

3. Повідомлення теми та мети уроку

Учитель:

— Тема нашої місії: «Досліджуємо таблицю множення числа 2 та ділення на 2».

— Сьогодні ми:

Складемо власну «карту множення» на 2.

Навчимося миттєво рахувати пари товарів у магазині.

Дізнаємося секрет, як ділення допомагає бути справедливим. — Кожна ваша правильна відповідь — це «цеглинка» у відбудові нашої країни. Ви готові?

Фізкультхвилинка для очей «Проведи птаха»

<https://youtu.be/kbys64MohLg?si=yqjvCDXrzrhniD2N>

Учитель:

— Наші очі — це наші головні помічники-сканери. Уявіть, що в небі летить лелека. Слідкуйте за рухами на відео лише очками і повторюйте невпинно! (Руки вліво, вправо, вгору, коло, міцно заплітати очі на «раз-два» і розплітати).

II. Актуалізація опорних знань

1. Вправа «Число дня» та хвилинка каліграфії

Учитель:

— Розгорніть свої бортові журнали — зошити. Запишіть дату. Наше число дня — 2.

— Погляньте на нього. На що воно схоже?

(На лебедя, на вигин шиї).

— Напишіть рядок двійки так охайно, ніби ви малюєте візерунок на вишиванці.

Завдання з секретом: поруч із найкращою двійкою намалюйте маленьке жовто-блакитне

сердечко. Це ваша енергія любові для тих, хто зараз нас захищає.

2. Усне опитування «Математичний супермаркет»

Учитель:

— А тепер перевіримо вашу готовність до роботи в центрі.

Швидкі запитання:

— У волонтерський центр привезли 2 ящики яблук, а потім ще 2, і ще 2. Якою дією ми можемо це замінити? (Додавання однакових доданків = множення).

— Якщо в одній парі шкарпеток 2 штуки, то скільки шкарпеток у 4 парах?

— Нам треба роздати 10 світловідбивачів дітям. Кожній дитині — по 2. Скільки дітям вистачить?

— Молодці! Ви пройшли інструктаж. Тепер переходимо до створення головного інструменту волонтера — Таблиці множення числа 2!

III. Формування нових знань і способів дії

Дослідження таблиці множення числа 2.

Кейс «Енергетичні батончики»

Завдання 1, с. 117

Учитель:

— Наші волонтери готують пакунки. В кожен пакунок ми кладемо по 2 батончики.

Дослідження:

— Подивіться на таблицю в підручнику (завдання 1).

— Скільки батончиків у 2 пакунках?

— А у 5 пакунках?

Аналіз:

— Що спільного у всіх відповідях?

(Всі вони парні, «мають пару»).

— На скільки кожний наступний результат більший за попередній?

(На 2).

Висновок:

— Чому на 2?

(Бо кожен раз ми додаємо ще один пакунок, у якому лежить 2 батончики.)

2. Гра «Математичний ліфт» (Закономірності)

Завдання 1, с. 117 (продовження)

Учитель:

— Уявіть, що ми на складі. Ліфт піднімається на 2 поверхи за раз.

— Давайте назвемо результати таблиці за зростанням (піднімаємося ліфтом: 2, 4, 6...) та за спаданням (спускаємося: 20, 18, 16...).

Робота з відновленням рівностей

— Виконаємо завдання з синіми квадратами. Якщо ми знаємо, що 2 помножити на 4 дорівнює 8, як швидко знайти 2 помножити на 3?

(Треба відняти 2).

— А 2 помножити на 5?

(Додати 2).

— У житті так само: якщо ми знаємо щось одне, ми завжди можемо знайти рішення для сусідньої задачі. Головне — бачити зв'язок!

3. Вивчаємо переставний закон. Вправа «Помічники-дизайнери»

Завдання 2, с. 117

Учитель:

— У волонтерському центрі працюють дві групи. Перша група каже: «Ми беремо по 2 стрічки 7 разів». Друга каже: «А ми беремо по 7 стрічок 2 рази».

Питання:

— Чи вистачить їм стрічок, якщо їх всього 14?

Зіставлення:

— Подивіться на завдання 2. Чи зміниться результат, якщо ми поміняємо множники місцями? ($2 \cdot 7$ чи $7 \cdot 2$)

Висновок:

— Від перестановки множників добуток не змінюється. Це закон дружби в математиці!

4. Міні-фізхвилинка «Ми — одна команда»

— Покажіть 2 пальчики (знак Victory).

— Зробіть 2 нахили головою (вліво-вправо).

— 2 рази підстрибніть.

— Поверніться до сусіда по парті та «дайте п'ять» 2 рази.

5. Відкриття таблиці ділення: «Справедливий розподіл»

Завдання 4, с. 118

Учитель:

— Волонтерська допомога має бути справедливою. У нас є 12 ліхтариків. Ми хочемо дати по 2 ліхтарики в кожну родину. Скільки родин отримають допомогу?

Робота з таблицею (завдання 4)

— Розгляньте три стовпчики. Перший — це множення. Другий — ділення на 2 (шукаємо скільки разів по 2 вміщується). Третій — ділення, де ми отримуємо 2 у відповіді.

Секрет взаємозв'язку

— Якщо ми знаємо, що $2 \cdot 6 = 12$, то ми автоматично знаємо, що $12 : 2 = 6$.

Множення і ділення — це як нитка і голка, вони завжди разом!

6. Практичне застосування. «Медова задача»

Завдання 7, с. 118

Учитель:

— Нам привезли 18 літрів цілющого меду від пасічників. Його треба розлити у дволітрові банки.

Завдання: запишіть розв'язання задачі самостійно.

Міркування: скільки разів по 2 л вміщується у 18 л? ($18 : 2 = 9$ банок).

— Чому важливо розливати мед у менші банки?

(Щоб зручніше було передавати багатьом людям).

7. Обчислювальний марафон (самостійна робота)

Завдання 6, с. 118

Учитель:

— Тепер перевіримо вашу швидкість. Обчисліть вирази.

Пам'ятайте, що дії в дужках — це як «першочергова допомога», вони виконуються першими!

IV. Заключна частина. Рефлексія

1. Інтерактивна вправа «Математичний десант». Виконання online завдання.

<https://learningapps.org/view3000116>

Учитель:

— Наша місія добігає кінця! Щоб успішно передати всі пакунки, нам потрібно пройти фінальне випробування на швидкість та точність. Перейдіть за посиланням на [LearningApps](https://learningapps.org/view3000116).

— Це наш цифровий зв'язок. Кожна правильна пара "вираз-відповідь" — це успішно доставлений вантаж. Працюємо зосереджено, як справжні логісти!

Рефлексія «Рюкзак подяки та допомоги» (з використанням карток або конструктора LEGO)

Учитель:

— Наша волонтерська місія сьогодні завершується. Уявіть, що перед нами стоїть великий Рюкзак добрих справ, який ми відправимо тим, хто цього потребує. Але ми покладемо туди не речі, а ваші знання та емоції. У кожного учня на парті є дві паперові долоньки (жовта та блакитна).

1. Жовта долонька — «Мої знання»:

— Напишіть на ній (або проговоріть), яку математичну «суперсилу» ви сьогодні отримали.

2. Блакитна долонька — «Моя підтримка»:

— Подумайте про те, кому б ви хотіли подякувати за цей урок або кому передати частинку свого тепла.

Учні підходять до дошки, де прикріплений великий малюнок рюкзака (або стоїть реальний рюкзак/коробка), і «наповнюють» його своїми долоньками. Учитель:

— Погляньте, наскільки повним став наш рюкзак! Один волонтер може зробити небагато, але коли ми працюємо парами (як у таблиці множення на 2) або цілим

класом — ми непереможні. Ви сьогодні не просто вивчили математику, ви навчилися бути командою.

Для роботи з цеглинками LEGO:

— **Жовта цеглинка** — "Я сьогодні навчився...",
блакитна цеглинка — "Я дякую за...". Вежа з цеглинок у рюкзаку покаже, наскільки "високою" та міцною є наша спільна допомога.

— Заплющте очі на 5 секунд. Подякуйте своєму серцю за те, що воно добре, і своєму розуму — за те, що він гострий. Ви — неймовірні українці!

Дякую вам за урок!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика : підруч. для 2 кл. закл. заг. серед. освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2025. 144 с.

2. Таблиця множення числа 2. Таблиця ділення на 2 : інтерактивна вправа. LearningApps. URL: <https://learningapps.org/view3000116>

3. Фізхвилинка для очей «Проведи птаха» : відеоматеріал. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kbys64MohLg>

Г. В. Сліпенко,

методист відділу освіти Жашківської міської ради
Черкаської області

СТАРТАПЕРКА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ: ОЛЕНА ПЧІЛКА

*Діти — це наш дорогий скарб,
се — наша надія, се — молода Україна.*

Олена Пчілка

Важливе місце в історії України, культури, кінця XIX початку XX століття посідає **Олена Пчілка** — аристократка української літератури, подвижниця українського націоналізму, організаторка жіночого руху. Людина нового світогляду, активна ідейниця видавничої справи, смілива редакторка провідних часописів та альманахів на українських теренах. Заклала фундамент для сучасного жіночого руху та націоналізму. Через її письменницьку діяльність та новаторські ініціативи ми відкриваємо для себе образ справжньої інтелектуалки, чия праця й досі вражає своєю масштабністю та актуальністю. Тому таке важливе значення має її діяльність для молодого покоління, адже постать Олени Пчілки є взірцем незламності та інтелектуальної свободи. Вивчення її спадщини в школі дозволяє сучасному учневі побачити не просто історичну постать, а живий приклад того, як поєднувати творчість із громадською активністю та твердою національною позицією. Через її досвід молоддь вчиться бути ініціативною, розвивати власну культуру та не боятися бути новаторами у своїй справі, що є фундаментом для формування свідомого громадянина сучасної України.

У статті ми звернули увагу на **багатогранність життєвих сценаріїв Олени Пчілки — від її ролі як успішної менеджерки видавничих проєктів до активної громадської діячки**, що допоможе вчителю середньої школи використати цей матеріал в освітньому процесі. Зокрема, акцент на її новаторських методах виховання та популяризації української мови дозволить педагогам зробити уроки літератури чи історії більш динамічними. Представлені факти стануть підґрунтям для дискусій про лідерство, медіаграмотність та патріотизм, допомагаючи вчителю не просто подати суху біографію, а зацікавити учнів постаттю, яка була "тренсеттеркою" свого часу.

Справжнє ім'я **Олени Пчілки** - **Ольга Петрівна Драгоманова-Косач**, яка народилася 17 червня 1849 року в місті Гадячі Полтавської губернії.

Активна діяльність Олени Пчілки припадає на другу половину XIX — початок XX століть й була

частиною тих здобутків, що їх досягала, примножувала потужна когорта української інтелігенції цього періоду.

У час заборон української мови, а саме в рік прийняття Емського указу 1876 року було заборонено друк і завезення українських книжок, переклади, вистави й викладання в школі українською. Олен Пчілка взялася за переклад класики. Легко перекладала українською з німецької, данської, французької, польської, російської, вигадувала неологізми: завдяки Олені Пчілці, наприклад, маємо прикметники «палкий» і «променистий». У 1876 року в Парижі видала фундаментальну працю «Український народний орнамент»: 298 зразків вишивок, 31 таблиця візерунків, 23 візерунки для писанок [1].

У роботі представлені взірці нагрудних та наукавних орнаментів вишитих сорочок, зразки узорів на рушниках, нашійних стрічкових ґерданів та писанок з коментарями упорядниці.

Завдяки праці Олени Пчілки про самотутні українські народні орнаменти дізналися у всьому світі, а виданий альбом вважається першою систематизованою працею з дослідження українського народного мистецтва.

Познайомившись з активісткою жіночого руху на Галичині - Наталією Кобринською, беруться за упорядкування часопису. У червні 1887 року у Львові [4] упорядницькими, редакторськими й фінансовими зусиллями Наталії Кобринської та Олени Пчілки (з чоловіком Петром Косачем) вийшов друком часопис «Перший вінок». У передмові до альманаху Кобринська писала: «Видаючи «Жіночий альманах» з самих жіночих праць, ми не гадаємо відчувуватися від мужчин на полі загальних стремлень і ізолювати жіноче питання від інших суспільних задач. Ми лиш переконані, що ніхто ліпше від нас самих не зможе знати про наші терпіння, недостатки і вимоги, що ми повинні старатися ближче об'яснити наше положення в суспільстві» [3].

До створення «Першого вінка» було залучено 17 авторок (11 із Галичини й 6 із Наддніпрянської України): Ганну Барвінок, Олену Грицай, Дніпрову Чайку,